

extra Ecclesiam; haec enim est ab illa independens; non corpus fidelium aut Pastorum sine Capite, uti vidimus (n. 912.): si ergo separatio illa fieri posset, non nisi ab ipso Petri successore deberet perfici. At ne Petri quidem successor tantam auctoritatem habere videtur: etsi enim Christus ipse non determinavit *rationem* successionis in Primatu ipsi collato, sed ei determinandam reliquit; tamen semel ac Petrus usus est illa facultate, facultas ipsa fuit veluti exhausta, ac desiit; ita ut locum habeat illud effatum « factum infectum fieri nequit », seu Romanus Episcopatus electus ad supremum Pontificatum nequit amplius ea dignitate expoliari.

Id vero multiplice ratione explicant. Nam aiunt — 1) factum Petri, etsi non fuisset ex iure divino, debetur tamen considerari uti *factum constitutivum*, pertinens ad *statutum fundamentale* Ecclesiae — vel 2) ius primatus, facto Petri, ex personali tantum factum est privilegium etiam locale, ac proinde intransferibile — vel 3) si Christus, aiunt, non ipse immediate determinavit in specie infima materiam et formam quorumdam Sacramentorum, potestatem fecit Ecclesiae illam determinandi; at, patentibus omnibus, determinatione illa semel facta, cessavit quoad hoc potestas Ecclesiae, et non amplius mutari potest materia illa ac forma: eadem ergo ratione dicendum esset, quod semel a Petro determinata conditione successionis in Primatum, non sit amplius in successorum Petri potestate conditionem illam mutare. Cum igitur ita a Petro electus fuerit Episcopatus Romanus ad supremum Pontificatum; qui deinde a Sede Romana abdicaret, ad aliam Sedem se transferens, eo ipso excederet a dignitate Primatus.

Atque huc facere videntur, quae scribit Perrone: « Et hoc », inquit, « optime novit Pontifex ille Avenione residens, de quo loquitur Franciscus Petrarca (in lib. Epist. sine titulo, ep. 15.), in qua *calamitatem urbis Romae deplorat*. Cum enim Pontifex Italii esset infensus, quidam ex eius intimis familiaribus illi consuluit ut papatum Romae eriperet et transferret Cadurcum in Vasconia, ut hoc modo de Italii ulcisceretur. Quod consilium Pontifex risu exceptit, respondens: « Fefellisti me; hactenus te nondum delirare cognoveram. An ignoras, inscie, hac via quam

statuisse subtiliter visus es tibi, et me, et qui mihi successerint episcopos cadurenses fieri... illum vero qui Romae praefuerit papam fore? Sic italum nomen dum evertere putas, attollis et in antiquam restituis dignitatem... De titulis non certemus, ve- limus, nolimus enim, *rerum caput Roma erit...* » Noverat nempe Pontifex neminem, qui non fuerit Petro in cathedra Romana successor, posse summum pontificatum obtinere, qui eiusmodi successioni inseparabiliter connexus est ».

943. II. Accedimus ad alias animadversiones *a priori*, quae suadent Christum Dominum ipsum determinasse *rationem* successionis in Primatum. Ac — 1) rationi consonum videtur, ut Christus qui certe voluit perpetuitatem Primatus, non reliquerit incertam ac veluti arbitrio subiectam successionem in eo: ut autem certa esset ac nulli contestationi obnoxia, nulla aptior via, quam definire modum certum quo ea perficeretur.

2) Sane in V. T. iam obtinebat haec certa ratio successionis in supremo Pontificatu; a fortiori autem videtur admittenda in Ecclesia Christi. Primatus enim Petri, ut vidimus, institutus fuit ad unitatem Ecclesiae servandam, quae est unitas fidei ac regiminis; hinc ad schismata, haereses, dissensiones praecavendas aut compescendas. Quae bona certius obtineri possent, si non modo successio perpetua in Primatu statueretur, sed locus etiam in quo Primatus firmiter consisteret; si enim indeterminata mansisset Sedes Primatus, aut saltem mutabilis, dissensiones oriri facili potuissent circa ipsum unitatis principium in concreto spectatum. Hinc est quod Patres saepe exhibuerunt *Cathedram Romanam* tamquam notam Ecclesiae; ab illa enim Unitas et Apostolicitas procedunt.

3) Statuta immutabiliter Sede Primatus, facilior certe redditur electio successoris; successor Petri in eadem semper Sede manente, praxis universalis gubernationis, per usum ac continuam traditionem securius conservatur; ratio consulendi necessariae Ecclesiae incolumenti planior fit ac tutior, Papatui enim prospiciendo, bono totius Ecclesiae prospicitur. Haec confirmantur ipsa experientia Ecclesiae Romanae, in qua de facto hactenus permanuit Primatus. At contra, si Sedes Primatus incerta ac mobilis relinquatur, attenta humanarum rerum omnium mutabilitate, habita ratione humanarum passionum, saepe potuisset Primatus

ab una regione in aliam transmigrare: quo non modo amitterent ea commoda, quae ex stabilitate oriri diximus, sed causa etiam haberetur contrariorum malorum.

944. III. Praecedentes animadversiones *a priori* efficacem confirmationem accipiunt ab aliis, quae *a posteriori* merito dicuntur; hae enim exhibere videntur tacitum quidem, sed luculentissimum traditionis testimonium. Ac — 1) tribus prioribus Ecclesiae saeculis maxima contra christianos persecutio Romae praesertim saeviebat; quin tamen vel ipsi Pontifices vel alii in Ecclesia cogitaverint de Sede Primatus alio transferenda — 2) Pace Ecclesiae concessa, caput Imperii Romani facta est Constantinopolis, quae ideo *nova Roma* dicta est; nec tamen quisquam putavit eo transferendam fuisse Sedem Primatus; imo nec ipsi Byzantini cum tota sua ambitione ausi sunt contendere ut Sedes Primatus apud ipsos statueretur, sed ad summum petierunt ut Sedes Constantino-politana secunda post Romanam haberetur — 3) Innumerae ortae sunt haereses, et non pauca exstitere schismata: sicut haeretici, ita schismatici a Romano Pontifice damnati fuere; plures tentarunt vias damnationem huiusmodi evadendi; numquam tamen cogitarent de Primatu in aliam Sedem transferendi. Imo initio haeresis aut schismatis, ipsi, ut loquitur S. Cyprianus (l. 1. ep. 3.), « ad cathedralm Petri navigabant », ut illam sibi amicam redderent; et Donatistae tentarunt Episcopum suae sectae Romae statuere, ut inde Ecclesiae universae dominaretur — 4) Generatim dirissimas persecutions Romani Pontifices passi sunt ab Imperatoribus ac Regibus, a Graecis Patriarchis ac Schismaticis; in plurimum persecutorum mentem venit Primatum abolere aut imminuere: nemo tamen speravit eum alio transferri posse. « Mansit Romae », inquit Bellarmin. (de Rom. Pontif. l. 4. c. 4.), « Sedes Apostolica, non obstantibus infinitis persecutionibus et occasionibus recedendi. Primum enim fuit maxima occasio transferendi sedem Roma in alium locum temporibus imperatorum ethnicorum... Deinde rursum occasio fuit transferendae sedis tempore Gothorum, etc.... Tertia occasio transferendae sedis fuit tempore B. Bernardi propter ipsorum civium romanorum persecutionem: adeo enim per multos annos cives romani suos pontifices vexaverunt, ut saepissime compellerent Pontifices ab Urbe exulare, ut patet tum

ex historiis, tum ex D. Bernardo (in ep. 242.) ad populum Romanum, et (243.) ad Conradum imperatorem. Quarta occasio fuit quando Romani Pontifices per septuaginta annos manserunt in Galliis, etc. » — Merito hic quaerimus, unde ortum duxerit tam constans, tam universalis, amicorum et hostium, persuasio de indissolibili nexu inter Primatum et Romanam Sedem: si factum illius nexus constitutivum mere humanum ac ab aliqua auctoritate mutabile existimatum esset, Pontificiae auctoritatis osores tentassent quandoque illum abrumpere.

945. IV. Sed videamus quid hac de re traditio doceat. Ac — 1) plenam vim obtinere videntur quae habet Bellarminus (l. 4. c. 4.): « Deus ipse », inquit, « iussit Romae figi Apostolicam Petri sedem; quae autem iubet Deus, mutari ab hominibus non possunt. Id autem Deum iussisse testatur B. Marcellus Papa et Martyr in epistola ad Antiochenos; ubi dicit, Petrum, iubente Domino, Romanam sedem suam ex Antiochia transtulisse. Testatur etiam B. Ambrosius in oratione de tradendis basilicis, ubi refert Christum omnino voluisse, ut Petrus Romae moreretur. Et idcirco ei fugienti dixisse: venio Romanam iterum crucifigi. Quod est manifestum signum, Deum voluisse per mortem Petri Romae firmari eius sedem ». Irrident utique hanc historiam protestantes nonnulli, Velenus, Petrus et Basnagi; sed eam strenue propugnarunt Fogginus (de Rom. Petri itinere exercit. 17.). Mazzochius (in Kalen. Neap.), et alii. Porro incredibile est, ut Ambrosius illam historiam adversus Auxentium proponeret, nisi sua aetate de illius genuinitate constaret. Sed eiusdem historiae memoria occurrit in actibus quae S. Lino inscribuntur sicut in actis SS. Processi et Martiniani; eius quoque meminit Hegesippus (lib. 3.); atque ad eandem alludere videtur Origenes (tom. 21. in Joan.), illam referens ex Actis Pauli, quae fortasse olim vulgata erant sub titulo Act. Petri et Pauli, cuiusmodi sunt quae refert Combefisius ex biblioth. reg. Parisiensi. Denique idem factum commemorat S. Gregorius M. (in Ps. 4. Poeniten.).

2) Testimonia ipsa quae *successores* Petri in Primatu respi- ciunt, nulla facta distinctione, atque eadem ratione loquuntur de Romanis Episcopis; ita ut videantur dicere, Christum conferentem Petro Primatum, in eo Romanam Ecclesiam seu Rom. Pontifices,

qua tales, respexisse. Ut ex multis quae dedimus, aliqua ad exemplum recolamus, Gelasius Papa aperte scribit: « *Sancta Romana Catholica et Apostolica Ecclesia nullis synodis constitutis ceteris Ecclesiis praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit: Tu es Petrus* », etc.; veluti si verba Domini ad Petrum, immediate ad Ecclesiam Romanam fuerint directa. Similiter Pelagius II. (ep. 1.) dicit: « *Sedes Romana instituente Domino caput est omnium Ecclesiarum* »; Sanctus Leo M. (ep. 12. ad Africanos): « *Ratio pietatis exigit ut pro sollicitudine, quam universae Ecclesiae ex divina institutione dependimus, etc.* ». — Recole canones Sardenses, et videbis *episcopum Romanum*, qua talem, considerari tamquam Ecclesiae Caput.

3) Idipsum Conciliorum decretis confirmari videtur. Etenim — a) Synodus oecumenica Nicaena II. (Act. 2.) recipit et probat epistolam Adriani Papae ad Tharasium, in qua haec habentur: « *Cuius* », inquit, « *sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumque Ecclesiarum Dei caput exsistit (ab urbe Roma), unde et ipse beatus Petrus Apostolus Dei iussu Ecclesiam pascens, nihil omnino praetermisit, sed ubique principatum obtinuit et obtinet* »: hic omnino videtur agi de *iure etiam sedis*, non autem de *iure solius personae* — b) Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III., in quo Graeci et Latini simul interfuerunt (can. 5.) ait: « *Romana Ecclesia, disponente Domino, super omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christifidelium et magistra* »: hic illud « *disponente Domino* » afficit ipsam Romanam Ecclesiam — c) Pariter Concilium Lugdunense in quo interfuerunt Graeci et Latini sub Gregorio X., vocat *Romanum Episcopum* vicarium Christi, successorem Petri, rectorem universalis Ecclesiae. Igitur haec attributa adscribuntur simpliciter *Romano Episcopo*, et quidem absolute, et pro omni tempore; ac propterea inhaerere ea videntur Romano Episcopo, qua tali, adeo ut *Episcopus Romanus*, qua talis, sit vicarius Christi, successor Petri, rector universalis Ecclesiae.

4) Sed praesertim recoli hic debet definitio Conc. Florentini, a Conc. Vaticano innovata, quam supra (903.) retulimus. Conc. docet « *credendum esse ab omnibus Christifidelibus... Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum... ipsum...*

successorem esse B. Petri... et *ipsi* in Beato Petro... regendi... universalem Ecclesiam a D. N. J. Christo plenam potestatem traditam esse ». Unde: agitur hic de aliqua re, quae, utpote infallibiliter vera, proponitur credenda (credendum esse), ac propterea debet semper esse vera. Quaenam autem est res illa, seu quodnam est obiectum huius definitionis? Quod *Romanus Pontifex* tenet Primatum, est successor S. Petri, et ipsi in B. Petro tradita est suprema potestas. Atqui si separabilis esset Primatus ab Episcopatu Romano, non esset semper verum, quod *Romanus Episcopus* tenet Primatum et est successor Petri. Ergo inseparabilis est Primatus ab Episcopatu Romano — Num dicitur definitum esse, *Romanum Episcopum*, *uti successorem Petri, et non uti Rom. Episcopum* tenere Primatum; ita ut sensus definitionis sit: Successor Petri, qui nunc est Rom. Pontifex, tenet primatum? At — a) huiusmodi interpretatio vim infert verbis Concilii; subiectum enim definitionis, cui tribuitur Primatus est *Romanus Pontifex*; de eo ergo debet esse semper verum, quod teneat Primatum — b) Saltem a sensu obvio et naturali definitionis numquam recedere licet absque cogente ratione: hic vero nulla est cogens ratio, cum possibile sit ut Christus ipse iusserit coniungi Primatum cum Sede Romana: imo cum independenter ab hac Conc. definitione, coniunctio illa *ex iure divino* saltem sit probabilissima — c) Sed insuper Conc. non modo definit, *Romanum Pontificem* tenere Primatum, sed etiam *ipsum* esse successorem B. Petri; ergo semper debet esse verum quod talis sit: at potestne esse sensus huius definitionis: *Romanus Pontifex, uti successor S. Petri*, est successor S. Petri? Quisque videt absurditatem huius interpretationis — d) Unde etiam Conc. Vaticanum in canone citato (n. 902.), definita imprimis perpetua successione ex iure divino in Primatu Petri, subdit: « *Si quis dixerit... Romanum Pontificem non esse B. Petri in eodem Primatu successorem; anathema sit* ». Ex quo confirmatur, in perpetuum debere esse verum, quod *Romanus Pontifex* est successor S. Petri; sed successor S. Petri semper erit ex institutione divina, et semper tenebit Primatum; ergo *Romanus Pontifex* semper tenebit Primatum; seu Primatus inseparabilis est a Romana Sede.

946. SCHOLION. Supposita veritate doctrinae, quam hic propugnamus, merito quaeri potest, quid fieret si Roma destrueretur? Cui quaestioni responderi posset: — 1) si exposita doctrina vere implicet perpetuam existentiam urbis Romae, dicendum est, Romanum numquam esse destruendam, adeoque esse civitatem *aeternam*, sicut ferebat *vetus paganorum traditio*. « Neque obstat », inquit Bellarminus (l. c.). « quod tempore Antichristi Roma desolanda et cremenda videatur, ut deducitur ex c. 17. Apoc. Nam hoc non fiet nisi in fine mundi, et praeterea etiam tunc Summus Pontifex Romanus Pontifex dicetur et erit, licet Romae non habitet, sicut accidit tempore Totilae regis Gothorum, ut supra diximus. Adde quod Augustinus et alii multi non volunt n isto loco Apocalypsis per urbem cremandam intelligi Romanam, sed multitudinem impiorum quae est civitas diaboli ».

2) Sed, uti citata Bellarmini verba annunt, ut primatus sit Sedi Romanae indivulse annexus, necesse non est ut Roma vel etiam ipsa dioecesis Romana semper existat: satis est ut subsistat *titulus cum vero iure* Romanam Ecclesiam regendi si haec existat et quamdiu existet. Porro hic titulus ac ius etiam destruta, Roma subsistere posset: unde quicumque huic iuri et huic titulo succederet, verus esset Petri successor, ac primatum in universam Ecclesiam obtineret. Revera si de mera possibilitate agatur, sicut potest Roma, permittente aut disponente Deo, destrui; ita potest iterum erigi: interea autem immutatum stabit ius Romanorum Pontificum sibi legitime succendentium, Romanam Ecclesiam regendi, statim ac denuo existere incipiet. Huic iuri annexus remaneret primatus; neque id ullatenus pugnat. Cf. Suarez (de Fide, disp. 10. sect. 3. n. 11.).

947. Notari etiam potest quod ex doctrina mox statuta videtur sequi quod docet idem Bellarminus: « Non solum Pontifex Romanus non potest errare in fide, sed neque Romana particularis Ecclesia. Est autem observandum hoc loco in alio sensu accipi debere firmitatem Ecclesiae in fide, in alio firmitatem Pontificis. Nam Pontifex non potest errare *errore judiciali*, idest dum iudicat et definit quaestionem fidei. At Ecclesia Romana, idest populus et clerus romanus, non potest errare *errore personali*, ita ut omnes omnino errant et nulli sint in Romana Ecclesia et Pon-

tifici adhaerentes. Tametsi enim unusquisque seorsim errare potest, tamen id fieri non potest, ut omnes errant simul, et tota Romana Ecclesia apostatica efficiatur ».

« Observandum est praeterea », prosequitur Bellarminus, « Ecclesiam Romanam non posse errare modo explicato... persistente Romae Sede Apostolica ». Secundum quem sensum, inquit, propositio nostra est verissima: nam auctores citati, ut Lucius et Felix papae et martyres; Agatho et Nicolaus papae et confessores; item Cyrilus et Rufinus, non solum Pontificem, sed etiam Romanam Ecclesiam, asseruerunt non posse errare. Praeterea S. Cyprianus (lib. 1. ep. 3.): « Navigare audent », inquit, « ad Petri cathedram et Ecclesiam principalem, nec cogitant eos esse Romanos ad quos perfidia habere non potest accessum ». S. Hieronymus (lib. 3. Apol. contra Rufinum): « Scito », inquit, « romanam sedem apostolica voce laudatam eiusmodi praestigia non recipere: etiamsi aliter angelus annuntiet quam semel praedicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari ». S. Gregorius Nazianzenus: « Vetus Roma », inquit, « ab antiquis temporibus rectam habet fidem et semper eam retinet, sicut decet Urbem, quae toti orbi praeedit, semper de Deo integrum fidem habere ». Addi etiam possunt duorum pontificum testimonia. Unum est Martini V. qui in Bulla, quam edidit Concilio Constantiensi approbante, haereticos haberi censuit eos qui de sacramentis aut fidei articulis aliter sentiunt quam *Romana Ecclesia sentiat*. Alterum est Sixti IV. qui primum per synodum Complutensem, deinde etiam per se, damnavit articulos Petri Oxoniensis, quorum articulorum unus erat: *Ecclesiam urbis Romae errare posse*. Quamvis autem haec intelligi praecipue debeant ratione Pontificis; quia tamen Ecclesia Romana non est solus Pontifex, sed Pontifex et populus, ideo cum dicunt Patres aut Pontifices *Romanam Ecclesiam* non posse errare, proprie asserunt in *Romana Ecclesia* semper futurum Episcopum catholice docentem et populum catholice discentem — Cf. *La Civiltà Cattolica* (6. Apr. 1867.).